

Cel între ierarhi preaales, între dascăli preaînțelept și între toți sfinții preamult plăcut lui Dumnezeu, Sfântul părintele nostru Vasile cel Mare, a avut ca patrie Pontul, ce este în Capadocia, și s-a născut din părinți binecredincioși și de Dumnezeu cinstitori. Tatăl său se numea Vasile, iar mama sa Emilia, care a născut patru fii de parte bărbătească: pe Petru și pe Sfântul Vasile, pentru care ne stă înaintea cuvântul, pe Grigorie și pe Navcratie, și o fiică, al cărei nume era Macrina.

Pentru aceștia, cu adevărat s-a împlinit cuvântul lui David, care zice: *Neamul dreptilor se va binecuvînta*. Și nu numai sfântul acesta a fost îmbunătățit și mare luminător al lumii, ci și ceilalți trei frați ai lui s-au făcut minunați și purtători de semne. Căci Petru, fratele lui cel mai mare, a fost episcop al Sevastiei, Grigorie a fost episcop al Nissei, iar Navcratie a fost pustnic și făcător de minuni. S-a sfințit și sora lor Macrina, după cum arată sinaxarul la 19 ale lunii iulie. Însă pe toți frații i-a covârșit Sfântul Vasile întru fapta bună și întru învățătură; căci la învățăturile cele dintâi chiar pe tatăl său l-a avut dascăl și povățuitor, pe care de obște îl avea Pontul ca dascăl al învățăturilor și al faptelor bune, în acea vreme.

Deci, dînsul a adus în lume o astfel de plăsmuire bună și curată, pe care dumnezeiescul David o numește plăsmuire de ziuă, iar nu de noapte. De la acesta dar, a primit nu numai toată învățătura, ce se numește enciclică, adică înconjurătoare, dar și toată buna credință; și, în scurt să zic, prin învățăturile vîrstei celei dintîi s-a făcut începător al desăvîrșirii care avea să fie mai pe urmă.

După ce din destul a fost deprins de tatăl său în astfel de învățături, încît dorea ca de nimic din cele bune să nu se lipsească, și, pornit fiind prin iubirea de osteneală a albinei, care din tot felul de flori își adună cele trebuincioase, ca să nu rămîna mai prejos, s-a dus la cetatea Cezareei Capadociei, ca să se deprindă și cu învățăturile ce se dădeau acolo. Zic despre Cezareea cea preavestită, care a fost leagăn de învățături și al Sfântului Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu; unde primind toate învățăturile, se asemena cu unii din dascăli, iar pe alții îi covârșea în tot felul de învățătură, încît în puțină vreme s-a făcut slăvit și vestit tuturor celor mai mari ai cetății și la tot poporul, fiind mai mare în învățătură decît în vîrstă și avînd statornicia cea mai mare; apoi s-a arătat a fi retor între retori, chiar mai înainte de a se sui pe scaunele sofiștilor, filosof între filosofi, mai înainte de a învăța dogmele și rînduielile ce se află în filosofie; în sfîrșit, lucrul cel mai mare a fost că toți îl aveau ca pe un preot al creștinilor, mai înainte de preoție; și atît de slăvit se făcuse el prin învățătură și prin fapta bună, încît era cinstit, cucernic și vrednic înaintea tuturor.

După ce a ajuns în acest fel, s-a dus la Bizanț, care era cetatea cea mai mare din tot Răsăritul, pentru că era împodobită cu cei mai desăvârșiți dintre retori și filosofi, de la care a adunat, prin ascuțimea minții sale, cele mai înalte dintre învățături și cu ele și-a împodobit sufletul său. De acolo, fiind nesățios de învățatură și de temelia cuvintelor bune, a fost trimis de Dumnezeu la Atena, unde a aflat pe Sfântul Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu, sîrguindu-se la învățături, precum și pe Iulian Apostatul, care mai pe urmă a fost împărat (361-363), vrăjmaș și chinuitor al creștinilor, pe Libaniu, sofistul, și pe mulți alții.

Deci, acolo, aflînd Sfântul Vasile pe Sfântul Grigorie, apoi întrecîndu-se unul pe altul în fapta bună și în rîvna cea dumnezeiască, atît de mult s-au iubit, încît nu puteau să se despartă nicidecum, și ședeau amîndoi într-o casă, amîndoi mîncău și amîndoi aveau o voie.

Pe scurt, se afla un suflet în acele două trupuri și unul de la altul primea mare folos, nu numai întru fapta bună, ci și întru învățături. Căci ca doi lucrători de pămînt, sîrguitori și iscusiti, cu aceeași sîrguință lucrînd țarina filosofiei și semănînd cu multă osteneală sămînța învățăturilor, au secerat rodul sîrguinței lor, prin care au întrecut pe cei de o vîrstă cu dînșii, și atît de mult se înfrînau, încît mîncău numai ca să trăiască, pîine și apă, mulțumind Domnului, ca Proorocul Ilie și ca Ioan Înainte-mergătorul, care se hrănea cu muguri de copaci; iar pe celelalte, care momesc pîntecele și-i aduc dulceață, le defăimau, și cu totul se depărtau de ele.

Cu acest fel de înțelepciune, pe care au păzit-o pînă la sfîrșitul vieții lor, atît de curați s-au ținut, încît au întrecut pe vestitul Xenocrat, căruia, deși dormea cu o femeie desfrînată, nu-i venea nicidecum în minte că era o femeie aproape de dînsul; apoi au fugit de lăcomie și de împruținare și numai măsura cea dreaptă o păzeau. Iar necîștigarea atît de mult au iubit-o, încît au covîrșit pe Antistene, pe Pitagora și pe Cratis, încît pe cele cinstite și lăudate ale acelor socoteau ca pe niște jucării de copil; căci foarte mult au defăimat cîștigarea de bani și de alte lucruri deșarte.

Trufia și înălțarea cu totul le-au urît, iar mîndria au pierdut-o prin cuvioșie. Cît despre înțelepciunea pe care o aveau, nu este de trebuință să mai scriem, căci toată viața lor era o cugetare și dorire neconținută, ziua și noaptea, ca să cîștige filosofia cea cerească și adevărată, mai mult decît pe cea pămîntească. Însă se sîrguiau a o cîștiga și pe aceasta, ca să ajute Bisericii noastre, să dezrădăcineze neghina din grîu, să curețe și să lămurească dogmele sfintei credințe, și să apere pe credincioși de năvălirile ereticilor.

Se sîrguiau mai mult ca să întrecă pe filosofii cei vechi, și s-a și făcut astfel prin multa lor

osteneală și prin dumnezeiescul ajutor, după cum se arată din scrierile lor. Întru meșteșugul gramaticii erau neîntrecuți, ca și în măsurile științei, poeziei, în mulțimea istoriilor și frumoasa grăire de cele politice. Iar buna rînduială a retoricii și frumusețea vorbirii au ales-o mai mult, și minciuna au lepădat-o. Filosofia cea adevărată din dogme atât de mult au deprins-o, încît i-au întrecut pe toți. Tot astfel și în celelalte științe s-au deprins, încît au întrecut pe toți din destul, în aritmetică, în geometrie, în muzică și în astronomie; încît s-au făcut dascăli și filosofi desăvîrșiți.

O înfrînare ca aceasta și întreaga lor înțelepciune văzînd-o dascălul Sfîntului Vasile, anume Eubul, om preaînțelept și mai bun decît toți filosofii cei din Atena, se minuna; iar Vasile vrînd să-l vîneze și să-l aducă la cunoștința de Dumnezeu, apoi un dar neprețuit ca acesta să-i dăruiască, pentru osteneala lui, l-a aflat odată înaintea cetății, vorbind cu ceilalți filosofi și întrebîndu-se despre filosofie, căci astfel de obicei aveau între ei, ca ori să grăiască, ori să audă ceva nou. Întrebîndu-se Eubul cu filosofii, pentru un cuvînt, a venit Vasile și îndată a dezlegat acel sofism și l-a deslușit. Apoi ziceau ceilalți: "Cine este cel care a deslușit cuvîntul filosofului?". Răspuns-a Eubul, zicînd: "Ori Dumnezeu, ori Vasile".

Văzînd Eubul pe Vasile, a lăsat pe prietenii și pe ucenicii săi, iar el a șezut cu Vasile, și au petrecut trei zile în vorbă, întrebîndu-se de filosofie. Drept aceea, a întrebat Eubul pe Vasile: "Care este firea filosofiei?" Iar el a răspuns: "Firea filosofiei este pomenirea morții". După aceasta a grăit și despre lume, zicînd: "Deși sînt dulci cuvintele cele lumești, amară este lumea pentru cel ce se ține de ea cu iubire și patimă; căci alta este slava cea trupească și alta a firii celei fără de trup. Nu este cu putință ca cineva să se îndulcească de amîndouă, pentru că nimeni nu poate să slujească la doi stăpîni. Însă, pe cît ne arată puterea bunătății, să împărțim la cei flămînzi pîinea înțelegerii; și pe cei ce s-au lipsit, pentru răutatea lor, de acoperămîntul faptei bune, pe aceia să-i aducem sub acoperămîntul lucrurilor celor bune; căci pe care-l vedem gol, îl îmbrăcăm și nu defăimăm trupul nostru.

Sînt la noi, o! Eubule, nu chipuri, nici ghicituri, ci singur adevărul povățuindu-ne spre mîntuire; pentru că vom învia toți, unii spre viața veșnică, iar alții spre munca și rușinarea veșnică, și vom sta toți înaintea judecății lui Hristos, precum ne învață marii glăsuitoari Prooroci: Isaia, Ieremia, Daniil, David și dumnezeiescul Apostol Pavel; după aceștia, chiar dătătorul pocăinței și răsplătitorul nostru, Domnul, Care a căutat oaia cea pierdută, iar pe fiul cel risipitor, care cu pocăință s-a întors, cuprinzîndu-l cu dragoste, l-a sărutat, cu haină luminată și cu inel l-a împodobit și l-a ospătat. Acela dă asemenea răsplătire celor ce vin în ceasul al unsprezecelea, ca și celor ce au purtat greutatea și zăduful zilei. Acela, pocăindu-ne și născîndu-ne din apă și din Duh, ne dă *cele ce ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-a suit*, precum și pe toate care le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc".

Vasile grăind acestea, Eubul a strigat: "O! Vasile, arătătorule de cele cerești, prin tine cred într-unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul a toate, aștept învierea morților și viața veacului ce va să fie, Amin! Acesta este semnul credinței mele în Dumnezeu: toată averea ce o am, în mâinile tale o dau și cealaltă vreme a vieții mele cu tine o voi petrece, căci doresc nașterea din apă și din Duh".

Vasile i-a zis: "Bine este cuvântat Dumnezeul nostru, de acum și pînă-n veac, Cel ce a luminat mintea ta cu lumina adevărului, Eubule, și din rătăcirea cea mare te-a adus la cunoștința milostivirii Sale. Iar de vei voi, precum zici, ca să petreci cu mine, îți voi spune în ce chip să ne îngrijim de mîntuirea noastră și să ne izbăvim din cursele vieții celei de aici; să vindem toate averile și să le împărțim săracilor. După aceea să mergem în sfînta cetate, ca să vedem minunile ce sînt acolo și vom cîștiga îndrăznire către Dumnezeu".

Astfel, toate bine împărțindu-le celor ce aveau trebuință, și cumpărîndu-și hainele cele albe pentru Sfîntul Botez, s-au dus la Ierusalim și îi întorceau în cale pe mulți la adevărata credință. Mergînd în Antiohia, au intrat la o gazdă, iar fiul gazdei, Filoxen, ședea înaintea ușii, fiind supărat; acela era ucenic al lui Libaniu sofistul, de la care luînd niște stihuri de ale lui Homer, ca să le prefacă în vorbă retorică, nu putea, și în nepricepere fiind, se necăjea foarte. Pe acesta, văzîndu-l Vasile necăjit, l-a întrebat: "Pentru ce ești necăjit, tinere?" Iar Filoxen a zis: "Oare dacă-ți voi arăta pricina mîhnirii mele, ce folos îmi va fi de la tine, întru aceasta?". Iar Vasile, făgăduindu-i că nu în zadar îi va fi aceea ce va arăta lui, tînărul i-a spus despre sofist și despre stihurile acelea și că aceea este pricina întristării lui, de vreme ce nu se pricepe ca să alcătuiască stihurile. Vasile, luînd stihurile, a început a i le tîlcui, alcătuiindu-le în vorbă simplă, în trei feluri. Atunci tînărul, mirîndu-se și înveselindu-se, l-a rugat să-i scrie tîlmăcirea. Drept aceea, Vasile a scris tîlcuirea acelor stihuri ale lui Homer în trei feluri, pe care luîndu-le tînărul, cu bucurie a mers dimineața la Libaniu, dascălul său, ducîndu-i acea alcătuire a stihurilor; iar el citind-o, s-a mirat și a zis: "Vă jur pe dumnezeiasca rînduială, că nu se află cineva din înțelepții de acum care să-ți spună o asemenea tîlcuire. Deci cine ți-a scris aceasta, Filoxene?"

Iar tînărul i-a spus: "Este un străin în casa mea, care, fără osteneală, degrabă a tîlcuit aceasta". Libaniu îndată a alergat cu sîrguință la gazdă, ca să vadă pe străinul acela. Văzînd pe Vasile și pe Eubul, s-a mirat de venirea lor neașteptată și s-a bucurat de dînșii. Deci, i-a rugat să vină și să găzduiască în casa lui; iar ei venind, Libaniu le-a pus înainte masă cu multe feluri de bucate.

După obiceiul lor însă gustînd puțină pîine și apă cu măsură, au mulțumit lui Dumnezeu dătătorul de toate bunătățile. Apoi a început Libaniu a le pune întrebări sofiste, iar ei împotriva îi aduceau cuvîntul credinței; Libaniu, cunoscînd puterea cuvintelor, zicea că n-a venit încă

vremea de a se boteza, iar dacă rînduiala lui Dumnezeu va porunci, apoi cine poate să se împotrivească? "Mult mă vei sluji, o! Vasile, dacă unele ca acestea vei binevoi a le grăi, spre folosul ucenicilor care sînt la mine".

Degrabă ucenicii lui Libaniu fiind adunați, a început Vasile a-i învăța: "Să aveți curăție sufletească, nepătimire trupească, purtare blîndă, grai cumpănit, cuvînt cu bună rînduială, hrană și băutură măsurată, înaintea celor mai mari tăcere, înaintea celor mai înțelepți luare-aminte, la cei mai bătrîni supunere, să aveți spre cei asemenea cu voi și spre cei mai mici dragoste nefățarnică, de cei răi, pătimiși și iubitori de trup să vă depărtați și puțin să grăiți, dar mai mult să înțelegeți, să nu fiți fără de socoteală în cuvînt, să nu prisosiți cu vorba, să nu fiți îndrăzneți la rîs, cu sfiala să vă împodobiți și cu femeile cele necurate să nu vorbiți, să aveți în jos căutarea, iar sufletul sus, să fugiți de cuvintele cele împotrivă; dregătorie dăscălească să nu doriți, cinstea acestei lumi întru nimic s-o socotiți.

Iar de ar face cineva vreun bine spre folosul altora, de la Dumnezeu plata s-o aștepte și veșnica răsplătire de la Iisus Hristos, Domnul nostru". Acestea zicîndu-le Vasile către ucenicii lui Libaniu și ei ascultînd nu fără de mirare, iarăși a plecat cu Eubul în cale.

După ce au sosit în Ierusalim, toate Sfintele Locuri cu credință și cu dragoste înconjurîndu-le și întrînsele închinîndu-se lui Dumnezeu, Care este peste tot, ei s-au arătat episcopului acelei cetăți, cu numele Maxim, și l-au rugat ca să-i boteze în Iordan. Episcopul, văzîndu-i plini de credință, a făcut după credința lor și luînd clerul său a mers cu Vasile și cu Eubul la Iordan, iar cînd era pe mal, Vasile a căzut la pămînt și, cu lacrimi și glas, s-a rugat la Dumnezeu ca să-i arate vreun semn al credinței lui.

Deci, tremurînd, s-a sculat și s-a dezbrăcat de hainele sale, odată cu care și pe omul cel vechi l-a lepădat și, intrînd în apă, se ruga. Cînd s-a apropiat arhierul să-l boteze, iată s-a pogorît un fulger de foc spre ei, și ieșind un porumbel din fulgerul acela, s-a pogorît în Iordan, și, tulburînd apa, a zburat la cer; iar cei ce stăteau pe mal, văzînd aceea, s-au cutremurat și au preamărit pe Dumnezeu.

Vasile, fiind botezat, a ieșit din apă, și mirîndu-se episcopul de dragostea ce avea către Dumnezeu, l-a îmbrăcat în haina Învierii lui Hristos, rugîndu-se. Apoi a botezat și pe Eubul, i-a uns pe ei cu mir și i-a împărțășit cu dumnezeieștile Taine. Întorcîndu-se în sfînta cetate, au petrecut întrînșa un an; după aceasta s-au dus în Antiohia, unde Meletie arhiepiscopul a hirotonit pe Vasile diacon și acolo a tîlcuit Pildele lui Solomon.

Nu după multă vreme, s-a dus cu Eubul în patria sa, Capadocia, apropiindu-se de cetatea Cezareei. Apoi s-a descoperit într-o vedenie de noapte lui Leontie, arhiepiscopul Cezareei, despre venirea lor și că Vasile o să fie în vremea sa arhiepiscop al acelei cetăți. Deci, dimineața, chemînd arhiepiscopul pe arhidiaconul său și pe unii din clericii cei cinstiți, i-a trimis la porțile cetății dinspre răsărit, poruncindu-le ca pe cei doi străini ce-i vor întîmpina, să-i aducă la dînsul cu cinste. Iar ei ducîndu-se și întîmpinînd pe Vasile și Eubul, pe cînd intrau în cetate, i-au adus la arhiepiscop.

El, văzîndu-i pe dînșii, s-a mirat, că pe unii ca aceștia îi văzuse în vedenie, și a preamărit pe Dumnezeu. Apoi i-a întrebat arhiepiscopul de unde vin și cum se numesc. Înștiințîndu-se despre numele lor, a poruncit să-i aducă la masă și să-i ospăteze. După aceea, chemînd clerul său și bărbați aleși din cetate, le-a spus toate cele ce i s-au vestit lui despre Vasile în vedenie, de la Dumnezeu. Atunci clerul cu un glas a zis: "De vreme ce pentru cinstita ta viață ți-a arătat Dumnezeu pe moștenitorul scaunului tău, se cade să faci cu dînsul precum îți este plăcerea; căci cu adevărat vrednic este omul pe care judecățile lui Dumnezeu îl descoperă".

Apoi a chemat arhiepiscopul pe Vasile și pe Eubul și a început a vorbi cu ei din Scripturi, vrînd ca să afle priceperea lor; și auzindu-i, s-a mirat de noianul înțelepciunii ce se afla într-înșii, apoi ținîndu-i la sine, îi cinstea după vrednicie. Vasile, petrecînd în Cezareea, avea același fel de viață precum a văzut mai înainte la mulți cuvioși, pe cînd a înconjurat Egiptul, Palestina, Siria și Mesopotamia, căutînd pe Eustatie filosoful și cercetînd într-acele părți pe părinții cei nevoitori; deci, le urma bine cu chipul și cu viața monahicească.

După aceea a fost hirotonit prezbiter de Ermoghen, episcopul Cezareei, care a fost după Leontie, și era povățuitorul monahilor. Murind Ermoghen arhiepiscopul, era cerut în scaun Sfîntul Vasile, ca un vrednic și de Dumnezeu mai înainte însemnat; dar, fugind de cinste, s-a ascuns, și a fost ridicat la arhiepiscopie Eusebiu, bărbat bun la obiceiuri cu adevărat, dar puțin învățat și întru înțelepciunea cărții neiscusit; deci, acela știind pe Vasile că era de toți foarte cinstit și lăudat ca un mai înțelept filosof și cu viața sfîntă, a început ca un om neputincios a fi biruit de zavistie și se arăta rău-voitor lui Vasile.

Acest lucru înțelegîndu-l Sfîntul Vasile, nevrînd să fie pricinuit de zavistie, s-a dus în pustia Pontului, unde a chemat prin scrisori și pe prietenul său, pe Sfîntul Grigorie de Nazianz; acolo, adunînd cu dînsul mulțime de monahi, a făcut rînduială de viață monahală, fiind luminat de Duhul Sfînt, și petrecea viața îngerească pe pămînt. Le ajuta lor la o viață ca aceea și fericita Emilia, maica lui Vasile, petrecînd nu departe de ei, de cealaltă parte de rîu, în sat, și de hrana

lor îngrijindu-se; apoi, rămânând văduvă, toată sîrguința o avea ca să placă lui Dumnezeu.

Fiind vremea, Vasile și Grigorie au ieșit din pustie, siliți de trebuințele Sfintei Biserici, care atunci era tulburată de eretici. Pentru că pe Grigorie, tatăl său, l-a luat la sine spre ajutorul drept-credincioșilor în cetatea Nazianzului, fiind bătrîn și neputînd să se lupte acum cu lupii; iar Vasile, împăcîndu-se cu Eusebiu, arhiepiscopul Cezareii, acesta, prin scrisoare, l-a rugat să se întoarcă la dînsul și să ajute Bisericii care lupta contra arienilor.

Văzînd fericitul Vasile o primejdie ca aceea a Sfintei Biserici, și cinstind mai mult trebuința cea de obște, decît viața pustnicească, a lăsat singurătatea și a venit în Cezareea, unde foarte mult a lucrat cu cuvîntul și cu scrisul, curățînd credința cea dreaptă de eresuri. Apoi arhiepiscopul Eusebiu și-a dat sfîrșitul pe brațele lui Vasile, dîndu-și sufletul său lui Dumnezeu; iar după dînsul, lucrînd Sfîntul Duh, marele Vasile, chiar nevrînd a fi ridicat în scaun, a fost sfințit de mulți episcopi, între care era și bătrînul Grigorie, tatăl lui Grigorie de Nazianz; căci acela, fiind neputincios și obosit de bătrînețe, a poruncit să-l ducă în Cezareea, să silească pe Vasile a veni la arhiepiscopie, ca nu cumva arienii să ridice pe vreunul dintre ai lor în scaunul acela.

Deci, Vasile ocîrmuia Biserica lui Hristos; iar pe Petru, fratele său cel după trup, l-a sfințit prezbiter, ca să-i ajute la ostenele bisericesti, iar mai tîrziu l-a pus episcop în cetatea Sevastiei. În același timp și mama sa, fericita Emilia, după o viață de mai bine de 90 de ani, și-a dat sufletul Domnului. Ea a mai avut încă un fiu, pe Grigorie, episcopul Nissei, și pe Petru, pe care l-am pomenit, precum și o fiică, Macrina fecioara, întîia născută, și ceilalți fii, crescuți întru mari fapte bune.

După un timp oarecare, fericitul Vasile a cerut de la Dumnezeu să i se dea darul înțelepciunii, așa încît, cu ale sale cuvinte curate, să poată săvîrși slujba cea fără de sînge și să vie spre el Duhul Sfînt. După șase zile, adică în ziua a șaptea, pogorîndu-se Duhul Sfînt, a început a liturghisi și săvîrși în toate zilele jertfa cea fără de sînge. După ce a trecut cîtăva vreme, cu credință și cu rugăciune a început a scrie cu propria sa mînă tainele sfintei slujbe. Și în acea noapte i s-a arătat Domnul în vedenie, cu apostolii, făcînd înainte punere a pîinii și a paharului, la Sfîntul Jertfelnic; apoi, sculînd pe Vasile, i-a zis: "După a ta cerere, să se umple gura ta de laudă, ca adică, cu ale tale curate cuvinte, să aduci slujba cea fără de sînge". Iar el s-a sculat tremurînd, neputînd să privească cu ochii la arătarea Domnului cea luminoasă.

După această arătare luminoasă a mers în biserică și, apropiindu-se de Sfîntul Altar, a început a grăi și a scrie pe hîrtie, în limba grecească, astfel: *Să se umple gura mea de laudă, ca să cînt*

slava Ta, Doamne, Dumnezeul nostru , Cel
ce ne-ai zidit pe noi și ne-ai adus în viața aceasta, rostind apoi și celelalte rugăciuni ale Sfintei
Biserici.

Iar după sfârșitul rugăciunilor a ridicat pâinea, rugându-se cu dinadinsul și zicînd: "Ia aminte,
Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, din sfînt lăcașul Tău și de pe scaunul mării
împărăției Tale, și vino ca să ne sfințești pe noi; Cel ce șezi sus, împreună cu Tatăl, și aici cu
noi ești nevăzut, învrednicește-ne, cu puternică mîna Ta, ca să ni se dea preacuratul Tău trup
și cinstitul Tău sînge nouă, tuturor popoarelor".

Arhiepiscopul săvîrșindu-le pe acestea, Eubul, cu cei mai întîi clerici, au văzut o lumină cerească
luminînd altarul și pe arhiepiscop și niște bărbați prealuminați în veșminte albe, înconjurînd pe acel
mare arhiepiscop. Văzînd aceasta, s-au înspăimîntat foarte mult și au vărsat lacrimi, lăudînd pe
Dumnezeu.

În vremea aceea, marele Vasile chemînd un argintar, i-a poruncit ca din aur curat să facă o
pasăre, în chipul porumbelului ce s-a arătat deasupra Iordanului, spre păzirea dumnezeieștilor
Taine, și l-a așezat deasupra Sfintei Mese.

Altă dată, sfîntul, săvîrșind dumnezeiasca slujbă, un evreu, prefăcîndu-se creștin, vrînd să
iscodească despre Sfintele Taine, s-a lipit de cei credincioși și a intrat în biserică; acolo a văzut
pe Sfîntul Vasile că avea în mîinile sale un prunc, pe care-l sfărîma. Împărtășindu-se
credincioșii din mîinile sfîntului, a venit și evreul; și i-a dat arhiepiscopul, ca și celorlalți creștini, o
parte din Sfintele Daruri, pe care luînd-o evreul în mîini, a văzut că era adevărată carne. După
aceea, apropiindu-se de pahar, a văzut că era sînge adevărat în el.

Deci a păstrat rămășițele Sfintei Împărtășanii și, mergînd acasă, le-a arătat femeii sale, și i-a
spus despre tot ce a văzut cu ochii săi; apoi crezînd cu adevărat că înfricoșată și preaînaltă
este taina creștinească, a doua zi a mers la Fericitul Vasile, rugîndu-l să-i dea Sfîntul Botez.
Iar Vasile, dînd mulțumire lui Dumnezeu, nu a întîrziat a boteza pe evreu, împreună cu toată
casa lui.

Altă dată, mergînd undeva sfîntul, o femeie săracă, fiind nedreptățită de eparhul cetății, a căzut
în cale la picioarele fericitului, rugîndu-l ca să scrie despre dînsa la acel boier, ca unul care

avea multă trecere către dînsul. Sfîntul, luînd o hîrtie, a scris către boier astfel: "S-a apropiat de mine această săracă femeie, care îți aduce scrisoarea mea, nădăjduind că mă iubești și are trecere cuvîntul meu la tine; deci m-a rugat ca să-ți scriu, să n-o mai superi. De este adevărată nădăjduirea ei, arată cu lucrul, și fă milă cu femeia aceasta".

Scriind sfîntul hîrtia, a dat-o femeii celei sărace, iar ea luînd-o, a dus-o și a dat-o boierului, care, citind-o, a scris înapoi sfîntului: "După scrisoarea ta, părinte sfinte, aș fi voit să fac milă acestei femei sărace, dar nu pot, de vreme ce se află sub dajdie". Iar sfîntul iarăși a scris către dînsul: "Dacă ai voit și n-ai putut, bine; iar de ai putut și n-ai voit, atunci te va aduce Dumnezeu în starea celor ce au trebuință ca, atunci cînd vei voi să fii miluit, să nu poți fi". Acest lucru s-a și întîmplat, pentru că, nu după multă vreme, supărîndu-se împăratul pe acest eparh, căci auzea că face multe năpăstuiiri, l-a aruncat în închisoare, ca să despăgubească pe cei pe care îi năpăstuiise. Eparhul a trimis din închisoare rugăminte la Sfîntul Vasile ca să-l miluiască și să înduplece pe împărat, prin mijlocirea sa.

Vasile grăbindu-se, a rugat pe împărat pentru dînsul și, după șase zile, a venit poruncă pentru liberarea boierului de la închisoare. Eparhul văzînd milostivirea sfîntului către dînsul, a alergat la el spre a-i mulțumi, iar femeii sărace i-a dat îndoit din averile sale.

Altă dată, era foamete atîta de mare în eparhia sfîntului, încît mulți oameni au murit, din lipsă de hrană. Sfîntul, văzînd pe boieri că țin grîul în hambare și nu-l dau săracilor, se mîhnea de învîrtoșarea inimii acestora; căci o altă neomenie mai mare decît aceasta nu este, ca într-o vreme ca aceea cei bogați să nu voiască a vinde grîul, ci să aștepte ca, vînzîndu-l mai scump, să adune mai mulți bani. Dar nu știu ticăloșii că, cu cît așteaptă vreme mai multă să adune bani mai mulți și să strîmtoreze pe cei săraci, cu atît își înmulțesc asupra lor mînia lui Dumnezeu; căci ce altceva este mai rău decît să păstreze grîul și să negustorească strîmtorarea săracilor, să se lipsească și să moară de foame? Cum să-i numească cineva pe aceștia creștini? Cum să-i numească oameni pe ei care sînt mai sălbatici decît fiarele, că fiarele iubesc pe cele asemenea lor, iar aceștia nu se milostivesc spre cei de o seminție cu dînșii. Unii ca aceștia erau, în vremea aceea, boierii Cezareei.

Sfîntul îi învăța în fiecare zi despre milostenie, îi sfătuia, îi ruga, le scria, le aducea aminte de iubirea de străini a lui Avraam, de primirea de străini a lui Lot, de istoria lui Iosif cel preafrumos, cum a hrănit pe egipteni, și mai ales cuvintele acestea: *Surpa-voi hambarele mele și mai mari le voi zidi*. Acestea făcîndu-le și zicîndu-le sfîntul, de-abia i-a înduplecat să-și deschidă hambarele. Atunci, urmînd lui Hristos, care a spălat picioarele ucenicilor, slujea singur la împărțirea grîului, singur fierbea semințe, singur le împărțea săracilor hrana; și așa făcînd multe zile, a potolit primejdia foametei.

În acea vreme, împăratul Iulian (361-363), necuratul și păgînul, vrînd să ducă război asupra perșilor, a venit în părțile Cezareei Capadociei; iar Sfîntul Vasile cunoscîndu-l de la Atena, căci învățase acolo împreună cu dînsul, a luat poporul său și l-a întîmpinat, cinstindu-l ca pe un împărat, și fiindcă nu avea alt dar să-i ducă, i-a dus trei pîini de orz, dintr-acelea care mîncea sfîntul; căci așa ceruse împăratul, să-i ducă dintr-acelea din care mănîncă el. Deci, primind împăratul darul, a zis slujitorilor să-i răsplătească lui și să-i dea iarbă din livadă.

Sfîntul, văzînd o necinste ca aceasta, a zis împăratului: "Noi, împărate, ți-am adus dintr-acelea care mîncăm, precum ai cerut, iar împărăția ta, precum se vede, ne-ai răsplătit darul, dîndu-ne dintre acelea pe care le mănînci însuși". Auzind acestea împăratul, s-a mîniat foarte și a zis sfîntului: "Acum primește darul acesta, și cînd mă voi întoarce din Persia biruitor, voi arde cetatea ta de tot și pe nebunul popor cel amăgit de tine îl voi robi, căci necinstește pe zeii cărora mă închin eu, și atunci vei lua și tu cuviincioasa răsplătire". Astfel înfricoșîndu-l păgînul împărat, s-a dus în Persia.

Sfîntul întorcîndu-se în cetate și chemînd toată mulțimea poporului, le-a spus îngrozirile împăratului, iar după aceea i-a sfătuit, zicînd: "Să nu vă mîhniți, frații mei creștini, de banii voștri, ci numai de viața voastră să vă îngrijiți; duceți-vă și aduceți banii voștri, să-i adunăm într-un loc, și cînd vom auzi că se întoarce împăratul, să-i punem grămezi în calea lui, căci văzîndu-i, ca un iubitor de bani ce este, se va îmblînzi și nu va face asupra noastră precum vorbește". Ducîndu-se creștinii, au făcut precum le-a poruncit sfîntul, au adus avuții nenumărate, aur, argint și pietre scumpe.

Sfîntul primindu-le, le-a pus în casa de vase, scriind deasupra numele fiecăruia, ca să se păstreze pînă cînd vor auzi despre întoarcerea împăratului. Cînd a înțeles sfîntul că se întoarce împăratul, a adunat mulțimea creștinilor, împreună cu femeile și cu copiii, și le-a poruncit să postească trei zile; apoi i-a suit în muntele Cezareei, care acum se numește Didim, adică geamăn, căci are două vîrfuri, în care era și o biserică a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu.

Rugîndu-se creștinii în biserica aceea, cu inima zdrobită, milostivului Dumnezeu și Preasfintei Maicii Lui, ca să risipească sfatul păgînului împărat, sfîntul a văzut stînd împreună cu poporul la rugăciune mulțime de oaste cerească împrejurul muntelui, și în mijlocul lor a văzut o femeie șezînd pe un scaun cu multă slavă, și a zis către îngerii care stăteau împrejur: "Chemați la mine pe Mercurie, ca să se ducă să ucidă pe Iulian, vrăjmașul Fiului meu". Deci, s-a arătat Sfîntului Vasile Mucenicul Mercurie, îmbrăcat cu armele lui, și luînd voie de la femeia aceea, care era Preasfînta Născătoare de Dumnezeu, s-a dus degrabă.

După ce sfântul a văzut această vedenie, a luat îndată pe unii din clerici și s-a pogorât în cetate; și era acolo o biserică a Sfântului Mercurie, în care se aflau moaștele lui, cinstindu-se de creștini; căci Sfântul Mercurie a murit acolo în Cezareea, mai înainte cu 100 de ani, în vremea împărăției lui Deciu (249-251) și Valerian (253-259).

Deci, în biserica aceasta intrînd sfântul, se ruga înaintea icoanei Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, lângă care era și chipul Sfântului marelui Mucenic Mercurie, cu suliță ca un ostaș. Vasile se ruga ca acel păgîn împărat, pierzătorul creștinilor, să nu se întoarcă viu de la război. Și a văzut chipul Sfântului Mercurie, cel de lângă Preacurata Născătoare de Dumnezeu, schimbîndu-se, și s-a făcut nevăzut cîtăva vreme; iar după puțin, s-a arătat cu sulița sîngerată; pentru că în vremea aceea Iulian a fost însulițat la război de Sfântul Mucenic Mercurie, cel trimis de Preacurata Fecioară Născătoare de Dumnezeu, spre pierzarea vrăjmașului lui Dumnezeu. Atunci a cunoscut sfântul că acea vedenie a fost adevărată; apoi îndată s-a suit în munte și a zis creștinilor: "Bucurați-vă și vă veseliți astăzi, fraților, căci s-a auzit rugăciunea noastră și împăratul și-a luat cuviincioasa pedeapsă; pentru aceasta, mulțumind lui Dumnezeu, să mergem în cetate, ca să-și ia fiecare din voi banii săi".

Creștinii auzind acestea, cu un cuget au strigat toți: "Dacă am voit să-i dăm împăratului celui păgîn, acum, oare, să nu-i dăruim Împăratului cerului și al pămîntului, Cel ce ne-a dăruit viața noastră?" Iar sfântul lăudîndu-le sîrguința lor, a poruncit să-și ia fiecare a treia parte din cele ce a dat, iar cu cealaltă avuție să zidească o casă de săraci și de străini, spital, casă de bătrîni și de sărmani. Sfântul Vasile avea și acest dar: pe cînd slujea și înălța Sfintele Daruri, cunoștea că vine darul Sfântului Duh, printr-un semn ca acesta: Porumbelul acela de aur, care era deasupra dumnezeieștii Mese, cea cu Sfintele Daruri, mișcîndu-se de dumnezeiasca putere, de trei ori se clătina.

Odată, slujind fericitul și înălțînd Sfintele, nu s-a făcut obișnuitul semn al porumbelului, care, prin cea de trei ori mișcare, însemna pogorîrea Duhului Sfînt. Drept aceea, Vasile gîndind la aceasta, a văzut un diacon din cei ce țineau ripidele făcînd semn spre o femeie ce sta înaintea altarului. Deci, a poruncit ca să se depărteze diaconul acela de la Sfînta Masă, și șapte zile i-a dat canon ca să postească și să se roage, și fără somn toată noaptea la rugăciune să petreacă; iar din averile lui să le dea la săraci.

Deci, dintr-aceea vreme Sfântul Vasile a poruncit ca să fie în biserică înaintea altarului perdele și îngrădire pentru femei, ca să nu îndrăznească vreuna a privi în altar în vremea dumnezeieștii slujbe; iar aceea care ar îndrăzni, să fie gonită din biserică și de Sfînta Împărtășire să se

despartă.

Într-aceea vreme tulbura Biserica lui Hristos Valens (364-378), împăratul cel orbit cu eresul arian, care pe mulți episcopi drept-credincioși izgonindu-i din scaunele lor, a ridicat pe arieni în locurile acelorora; iar pe alții mici la suflet și fricoși i-a silit ca să se învoiască cu eresul lui. Deci, se mînia și se tulbura văzînd pe Sfîntul Vasile pe scaunul său, fiind fără temere și în credința sa fiind nemișcat ca un stîlp, și pe alții sprijinindu-i și sfătuindu-i să se depărteze de eresul arian ca de un lucru urît de Dumnezeu. Împăratul, străbătînd stăpînirea sa, și pe cei dreptcredincioși pretutindeni chinuindu-i mult, a mers la Antiohia și în Cezareea Capadociei, îngrijindu-se cu dinadinsul să aducă pe Vasile la unirea ariană. Deci a îndemnat pe voievozii săi, pe boieri și pe sfetnici cu rugăminte, cu făgăduințe și cu îngroziri să sfătuiască pe Vasile spre a face voia lui.

De aceea, supărau foarte mult pe sfîntul cel de un gînd cu împăratul; dar încă și femeile cele de neam mare și care aveau cunoștință cu împăratul, trimiteau pe eunucii lor la sfîntul, sfătuindu-l și îndemnîndu-l să vină la unirea gîndului împărătesc; dar nimic n-au sporit, pentru că n-au găsit un om slab la inimă, ci un om hotărît.

După aceea, Modest, eparhul, cu mai multă îndîrjire s-a sculat asupra lui; deoarece chemîndu-l la sine și neputînd să-l plece cu momeli la credința împărătească, îl îngrozea cu mînie. Iar sfîntul, la îngrozirea lui, cu îndrăzneală a răspuns: "Averile mele voiești să le iei? Pe tine nu te vei îmbogăți, iar pe mine nu mă vei sărăci. Dar, socotesc că aceste haine vechi ale mele și aceste puține cărți, în care este toată bogăția mea, nu-ți trebuiesc; de izgonire nu mă tem, pentru că al meu este tot pămîntul, sau mai bine să zic, al lui Dumnezeu. De chinuri nu mă îngrijesc, care mă vor duce la doritul sfîrșit, și cu acestea bine îmi vei face, căci mai degrabă mă vei trimite la Dumnezeul meu".

Modest a zis: "Nimeni n-a vorbit cu mine cu așa îndrăzneală". Iar sfîntul i-a răspuns: "Căci nu ți s-a întîmplat să vorbești cu vreun episcop. Noi întru celelalte arătăm smerenie și blîndețe, însă cînd cineva voiește să ia de la noi pe Dumnezeu și dreptatea Lui, apoi nu ne îngrijim de nici unul". La sfîrșit Modest a zis: "Să te gîndești pînă dimineață, căci la pierzare te voi da". Iar el a răspuns: "Eu dimineață același voi fi; însă voiesc ca și tu să fii neschimbat în cuvîntul tău". Niște cuvinte îndrăznețe ca acestea, ale Sfîntului Vasile, le-a spus Modest împăratului, iar el i-a poruncit să nu-l supere mai mult.

Sosind praznicul Arătării Domnului (Botezul), împăratul, ca și cum vrînd să placă puțin lui

Vasile, a intrat în biserica lui și, privind la buna podoabă și la rînduiala bisericii, la cîntarea și la rugăciunea credincioșilor luînd aminte, se uimea; căci n-a văzut niciodată într-ale sale biserici ariene o rînduială și bună podoabă ca aceea. Acolo, Sfîntul Vasile, apropiindu-se de împărat, grația către el cuvinte dumnezeiești, iar nu omenești, pe care le-a auzit și Grigorie de Nazianz - fiindcă se întîmplase atunci acolo, care a și scris despre aceea. De atunci împăratul a început a fi mai bun către Vasile.

Însă, ducîndu-se în Antiohia, iarși s-a schimbat spre mînie împotriva lui Vasile, fiind învățat de oamenii cei răi; la clevetirea acestora plecîndu-se, a judecat să izgonească pe Vasile. Cînd voia să iscălească hotărîrea, scaunul pe care ședea împăratul s-a mișcat, iar condeii cu care voia să scrie i s-a stricat. A luat al doilea condei, dar și acela s-a stricat, la fel și al treilea, apoi mîna i-a tremurat și frica a căzut peste dînsul; iar el cunoscînd puterea lui Dumnezeu, a rupt hîrtia.

Atunci vrăjmașii dreptei credințe, arienii, stăruiau la împărat ca să-i facă rău lui Vasile. Deci s-a trimis de împărat un senator, Anastasie, ca să aducă pe Vasile în Antiohia. Ajungînd în cetatea Cezareea și spunînd lui Vasile porunca împăratului, sfîntul a răspuns: "Eu, fiule, mai înainte cu puține zile m-am înștiințat că împăratul, supunîndu-se sfatului nepricepuților oameni, trei condeie a sfărîmat, vrînd să iscălească hotărîrea mea pentru surghiun și să întunece adevărul. Dar condeiele cele nesimțitoare au oprit pornirea lui, preferînd să se strice, decît să slujească la nedreapta lui judecată".

Fiind adus în Antiohia, a stat înaintea judecății eparhului, care l-a întrebat de ce nu se ține de credința împăratului. Sfîntul Vasile a răspuns: "Să nu fie aceea ca, abătîndu-mă de la dreapta credință creștinească, să urmez necuratei învățături ariene; căci credința în Unul Dumnezeu am primit-o de la părinți, spre a o slăvi". Judecătorul îl îngrozea cu moartea. Însă el a răspuns: "Să-mi fie mie ca pentru adevăr să pătimesc și din legăturile trupești să mă dezleg; pentru că aceasta de multă vreme o doresc, dar voi să nu vă schimbați făgăduința voastră". Eparhul a vestit despre aceasta împăratului, spunîndu-i că bărbatul acela este mai presus de îngrozire, căci este neschimbată credința lui, nemișcată și neslăbită inima lui. Iar împăratul, umplîndu-se de mînie, se gîndea cum ar putea să piardă pe Vasile. Într-acea vreme, Galatie, fiul împăratului, s-a îmbolnăvit de o durere mare și deznădăjduindu-se, era aproape de moarte. Maica aceluia, venind la împăratul, se certa cu dînsul, zicînd: "Pentru că ai nedreaptă credință în Dumnezeu și faci rău arhierului lui Dumnezeu, pentru aceea moare fiul meu".

Auzind acestea Valens, a chemat pe Vasile și i-a zis: "Dacă sînt plăcute lui Dumnezeu dogmele credinței tale, să faci sănătos pe fiul meu cu rugăciunile tale". Răspuns-a sfîntul: "De te vei uni, împărate, cu credința cea dreaptă și vei dăruia pace Bisericilor, apoi fiul tău va fi viu".

Împăratul, făgăduind să împlinească aceasta, îndată Sfântul Vasile, rugându-se lui Dumnezeu pentru viața fiului împăratului, l-a făcut sănătos. Apoi a liberat pe Vasile cu cinste la scaunul său. Arieni auzind și văzând acestea, cărteau în inimile lor pline de zavistie și de răutate și ziceau împăratului: "Și noi putem să facem aceasta". După aceea au înșelat pe împăratul, încât a îngăduit a se boteza fiul său.

După ce arienii l-au botezat, îndată a murit în mâinile lor. Aceasta văzând-o cu ochii săi, cel mai sus pomenit Anastasie, a spus-o împăratului Valentinian (364-375), adică fratelui lui Valens, care împărățea în Apus, împăratul Răsăritului. El, mirându-se de o minune ca aceea, a preamărit pe Dumnezeu. Apoi Sfântului Vasile i-a trimis multă avere, prin mâinile lui Anastasie, pe care Vasile luând-o, a zidit prin cetăți spitale, în eparhia sa, și a miluit mulțime de săraci și de neputincioși.

Sfântul Grigorie de Nazianz povestește că Sfântul Vasile a tămăduit și pe Modest eparhul, acel care era vrăjmaș sfântului, pe când acela se îmbolnăvise foarte rău și căuta ajutor cu smerenie în boala sa, la sfintele lui rugăciuni. Apoi multă vreme trecând, a venit după Modest alt eparh în țara aceea, anume Eusebiu, rudenia împăratului.

Era în zilele acelea, în Cezareea, o văduvă tânără, bogată și foarte frumoasă, anume Vestiana, fiica lui Arax, care era senator al mai marelui sfat; pe acea văduvă, Eusebiu eparhul voia s-o dea cu sila în însoțirea unui om cu boierie. Dar ea, fiind cu mintea întreagă și vrînd să păzească curăția văduviei sale neprihănită, nu voia să se mărite după bărbat. Când a înțelese că vor s-o dea cu sila, a fugit la biserică și a alergat la Sfântul Vasile, arhiereul lui Dumnezeu.

El, primind-o spre apărare, nu voia s-o dea oamenilor care veniseră după dînsa. Apoi a trimis-o în taină în mănăstirea de fecioare, la sora sa, Cuvioasa Macrina. Drept aceea, eparhul, supărîndu-se pe Sfântul Vasile, a trimis pe ostașii săi să ia cu sila din biserică pe acea văduvă. Dar, negăsind-o, a poruncit s-o caute în camera sfântului, unde îngerii petreceau; iar eparhul fiind necurat, credea că Vasile o ține la dînsul pentru păcat. Negăsind-o nicăieri, a chemat pe Vasile la dînsul și l-a certat foarte aspru, voind a-l pune la grele chinuri ca să-i dea pe acea văduvă. Sfântul Vasile era gata la toate chinurile, zicînd: "De vei porunci să se strivească cu fiare corpul meu, îmi vei tămădui pîntecele meu, căci mă vezi că sînt bolnav". În acel timp s-au înștiințat cetățenii despre cele ce se făceau, și ridicîndu-se cu toții, nu numai bărbații, ci și femeile, alergară cu arme și ciomege la curtea eparhului, voind a-l ucide pentru sfântul părinte, păstorul lor. Dacă Sfântul Vasile n-ar fi potolit poporul, l-ar fi ucis pe eparh, care, văzînd atîta tulburare în popor, s-a temut foarte mult și a eliberat pe sfînt, fără a-l supune la vreo pedeapsă.

Eladie, fostul ucenic al marelui Vasile, însuși văzător și urmaș al minunilor lui la moștenirea scaunului său, bărbat îmbunătățit și sfânt, a spus un lucru nemincinos ca acesta: "Un boier drept- credincios, anume Proterie, cercetînd Locurile Sfinte, a gîndit să dea pe fiica sa într-una din mănăstiri, să slujească lui Dumnezeu. Dar diavolul, care de la început urăște binele, a împins pe o slugă a lui Proterie spre dorirea fiicei stăpînului său. Văzînd sluga că acest lucru este greu, spre care nici nu îndrăznea, simțindu-se ne-vrednic, a mers la un vrăjitor care locuia în acea cetate, căruia i-a spus toată dorința sa, și i-a făgăduit să-i dea mult aur dacă va face cu farmecele sale să ia de soție pe fiica stăpînului său.

La început vrăjitorul n-a voit, apoi mai pe urmă a zis: "De vei voi, te voi trimite la stăpînul meu, diavolul, și el îți va ajuta la aceasta, dacă vei face și tu voia lui"; iar acel ticălos rob a zis: "Făgăduiesc că voi face tot ce-mi va porunci". Fermecătorul a zis: "Te vei lepăda de Hristos al tău și vei da scrisoare pentru aceasta?". Iar el a zis: "Gata sînt, numai să-mi cîștig dorința mea". Vrăjitorul a răspuns: "De făgăduiești așa, apoi și eu îți voi fi de ajutor".

Luînd o hîrtie, a scris diavolului astfel: "De vreme ce mi se cade a mă sîrgui, stăpîne al meu, ca să mă lepăd de creștineasca credință și să vin spre a ta stăpînire, întru înmulțirea părții tale, iată trimit la tine acum pe tînărul care va aduce scrisoarea mea, fiindcă este aprins de dor către o fecioară; și te rog să-i dai ajutor să-și cîștige dorința sa, ca și eu întru aceasta să mă preamăresc și cu mai mare sîrguință să cîștig pe mulți care îți vor fi plăcuți".

O scrisoare ca aceasta scriind către diavol, a dat-o acelu tînăr și l-a trimis, zicîndu-i: "Să mergi în această oră a nopții și să stai la mormintele păgîne, să ridici hîrtia în văzduh și-ți vor sta de față cei ce te vor duce la diavolul". Iar el, ticălosul, degrabă s-a dus și ajungînd la morminte, a început a chema pe diavoli în ajutor. De îndată duhurile viclene s-au arătat în fața lui și cu bucurie au dus pe cel înșelat la stăpînul lor; apoi văzîndu-l că ședea pe scaun înalt și înconjurat de duhuri viclene, i-a dat scrisoarea de la vrăjitor și, luînd-o, diavolul a zis către tînăr: "Crezi în mine?". Iar el a zis: "Cred". Și diavolul i-a zis: "Te lepezi de Hristos al tău?".

Iar ticălosul a zis: "Mă lepăd". Satana i-a zis: "De multe ori mă înșelați voi creștinii; cînd vă trebuie ajutorul meu, veniți la mine, iar după ce vă împliniți dorința voastră, iarăși vă lepădați de mine și vă apropiați de Hristos al vostru; iar El, ca un bun și iubitor de oameni, vă primește. Voiesc să-mi faci zăpăc, cum că te lepezi de bunăvoie de Hristos și de Botez și făgăduiești ca să fii al meu în veci, să rabzi cu mine veșnica muncă în ziua judecării; și așa eu îndată voi împlini dorința ta". Iar tînărul a scris precum diavolul a voit.

Atunci balaurul pierzător de suflete a trimis pe diavolul desfrînării și a aprins pe fecioara aceea de nesățioasa dragoste către acest tînăr, încît neputînd răbda patima trupească, a căzut la pămînt, rugîndu-se de tatăl său: "Miluiește-mă, miluiește-mă pe mine, fiica ta, și mă dă ca soție acelu tînăr al nostru, pe care l-am iubit foarte mult; iar de nu vei face aceasta unicei tale fiice, în scurt timp mă voi omorî și vei da seamă pentru mine în ziua judecării".

Auzind aceasta tatăl, s-a înspăimîntat și se tînguia, zicînd: "Vai mie păcătosul, cum s-a întîmplat aceasta fiicei mele? Cine mi-a furat comoara? Cine a amăgit pe fiica mea? Cine mi-a întunecat lumina ochilor mei? Eu pe tine, fiica mea, voiam să te logodesc cu Mirele ceresc, ca să fii viețuitoare împreună cu îngerii, și ca totdeauna să preamărești pe Dumnezeu în psalmi și în cîntări duhovnicești, și prin tine nădăduiam ca și eu să fiu mîntuit. Iar tu fără rușine îmi vorbești pentru unirea nunții. Să nu mă pogori cu mîhnire în iad, să nu-ți rușinezi neamul tău cel bun, însoțindu-te cu o slugă". Iar ea întru nimic nu socotea cuvintele tatălui său, zicînd într-una: "De nu vei face după dorința mea, atunci singură mă voi ucide".

Tatăl ei, nepricepînd ce să facă, după sfatul rudelor și al prietenilor săi, a lăsat ca mai bine să fie voia ei, decît să o piardă; deci chemînd pe sluga lui, i-a dat de soție pe fiica sa și avere multă; apoi a zis către dînsa: "Mergi, fiică ticăloasă și pătimașă după bărbat; însă mi se pare că mult te vei căi pe urmă și nu-ți va fi de nici un folos".

Săvîrșindu-se nedreapta însoțire și diavoleasca lucrare împlinindu-se, după cîtăva vreme au observat și alții că acel tînăr nu intră în Biserică și cu Sfintele Taine nu se împărtășește. De aceea, au spus ticăloasei sale soții, zicîndu-i: "Nu știi că bărbatul tău, pe care l-ai ales, nu este creștin, ci străin de credința lui Hristos?". Ea, auzind aceasta s-a umplut de mîhnire și, aruncîndu-se la pămînt, a început să-și lovească obrazul și să-și bată pieptul cu pumnii, strigînd: "Nimeni neascultînd de părinții săi, nu s-a mîntuit vreodată. Cine va spune rușinea tatălui meu, vai mie, ticăloasa, în cîtă pieire am căzut astăzi; de ce m-am născut? Și născîndu-mă de ce n-am pierit?"

Astfel tînguindu-se ea, a auzit bărbatul ei și a alergat la dînsa, întrebînd-o despre pricina tînguirii. Cunoscînd lucrul, dînsul a început a o mîngîia, zicînd că nu sînt adevărate cele despre dînsul, și îi spunea că este creștin. La cuvintele lui puțin mîngîietoare, dînsa a zis: "De vei voi ca să mă încredințezi cu adevărat, iar ticălosul meu de suflet să fie fără grijă, să mergi dimineață cu mine în Biserică și înaintea mea să te împărtășești cu Sfintele Taine și atunci te voi crede".

Ticălosul ei bărbat, văzînd că nu poate tăinui acel lucru, a fost nevoit a-i spune toate cele petrecute și cum s-a dat diavolului. Ea, căpătînd curaj și scuturîndu-se de slăbiciunea femeiască, a alergat la Sfîntul Vasile și a strigat: "Miluiește-mă, ucenice al lui Hristos, miluiește-mă pe mine, care n-am ascultat pe părintele meu și diavolescului sfat m-am supus".

Povestindu-i toate cele petrecute cu bărbatul său, iar sfîntul chemîndu-l, l-a întrebat dacă sînt adevărate toate cele spuse despre dînsul de femeia sa. El cu lacrimi în ochi a răspuns: "Adevărat, sfinte al lui Dumnezeu, așa este; de voi tăcea, faptele mele vor striga". Și i-a povestit cum s-a dat diavolilor, iar sfîntul a zis: "Voiești să te întorci iarăși la Dumnezeu nostru, Iisus Hristos?". Tînărul a răspuns: "Da, voiesc, dar nu pot". Vasile l-a întrebat pentru ce nu poate, iar tînărul i-a răspuns: "Pentru că m-am lepădat de Hristos și diavolului m-am încredințat cu zăpăc". Iar Vasile a zis: "Nu te mîhni de aceasta; căci Dumnezeu este iubitor de oameni și primește pe cei ce se pocăiesc".

Atunci femeia lui, aruncîndu-se la picioarele sfîntului, îl ruga, zicîndu-i: "Ucenice al lui Hristos, cît poți, ajută-ne nouă!"; iar sfîntul a grăit către tînăr: "Dar crezi că te vei mîntui?" Iar el a zis: "Cred, Doamne, ajută necredinței mele!". Luîndu-l sfîntul de mîină, a făcut pe dînsul semnul Sfintei Cruci și l-a închis la un loc, înăuntrul sfintelor ogrăzi; apoi a poruncit ca neîncetat să se roage lui Dumnezeu.

Singur a petrecut acolo trei zile, rugîndu-se lui Dumnezeu; după care sfîntul, cercetîndu-l, l-a întrebat: "Cum te afli, fiule?". Tînărul a răspuns: "Într-o mare primejdie mă aflu, stăpîne; nu pot răbda chiotul diavolesc, înfricoșările, săgetăturile și lovirea pietrelor, pentru că, ținîndu-mi zăpăc, mă ocărăsc, zicîndu-mi: "Tu ai venit la noi, iar nu noi la tine"". Sfîntul i-a zis: "Nu te teme, fiule, și numai să crezi". Dîndu-i puțină hrană, l-a însemnat cu semnul Crucii și iarăși l-a închis. După puține zile, cercetîndu-l din nou, i-a zis: "Cum te afli, fiule?". Iar tînărul a răspuns: "De departe aud îngrozirile și chiotul, iar pe dînșii nu-i văd". Apoi, dîndu-i puțină mîncare și rugîndu-se pentru dînsul, l-a închis din nou și s-a dus.

După patru zile, a venit din nou la dînsul și l-a întrebat: "Cum te afli, fiule?". Iar el a răspuns: "Acum sînt bine, sfinte părinte; pentru că te-am văzut pe tine în vis, luptîndu-te pentru mine și biruind pe diavolul". Deci, sfîntul, făcînd rugăciuni, l-a scos din închisoare și l-a dus în chilia sa. A doua zi a chemat tot clerul bisericesc, pe monahi și tot poporul cel iubitor de Hristos, și le-a zis: "Să preamărim, fraților, pe iubitorul de oameni Dumnezeu, că iată, Bunul Păstor voiește să ia pe umeri oaia cea pierdută și s-o aducă în Biserică. Deci se cade să ne rugăm în această noapte bunății Lui, ca să biruiască și să rușineze pe vrăjmașul sufletelor noastre". Atunci s-a

adunat poporul în Biserică și a făcut rugăciuni de toată noaptea pentru tînărul ce se pocăia, strigînd: "Doamne miluiește!".

Făcîndu-se ziuă, Vasile a luat pe tînăr de mîină și l-a dus cu tot poporul în biserică, cîntînd psalmi și laude. Și iată diavolul, fără rușine, a venit pe nevăzute cu toată puterea sa pierzătoare, vrînd să răpească pe tînăr din mîinile sfîntului. Iar tînărul a început a striga: "Sfinte al lui Dumnezeu, ajută-mă!". Diavolul tăbărîse asupra tînărului cu atîta îndrăzneală și nerușinare, încît pe Sfîntul Vasile îl zgîria, trăgînd la dînsul pe tînăr. Întorcîndu-se fericitul, a zis către diavol: "Nerușinat pierzător de suflete, începător al întunericii și al pierzării, oare nu-ți ajunge ție a ta pierzare, pe care ai adus-o ție și celor ai tăi?"

Nu încetezi a prigoni zidirea Dumnezeului meu?" Iar diavolul a strigat către dînsul: "Mă nedreptățești, Vasile!". Și acest glas diavolesc l-au auzit mulți. Iar arhiereul a zis: "Să te certe pe tine Domnul, diavole!". Iar diavolul iarăși a zis către dînsul: "Vasile, mă nedreptățești, că nu eu am mers la dînsul, ci el la mine și s-a lepădat de Hristos al tău, dîndu-mi zapisul pe care îl am în mîinile mele, iar în ziua judecării îl voi aduce înaintea Celui de obște Judecător".

Vasile a zis: "Bine este cuvîntat Domnul Dumnezeu meu, că nu-și va lăsa poporul mîinile în jos, rugîndu-se, pînă nu vei da zapisul!". Întorcîndu-se sfîntul către popor, a zis: "Înălțați mîinile voastre în sus și strigați: Doamne miluiește!". Poporul, înălțînd mîinile spre cer, a strigat cu lacrimi: "Doamne miluiește!", multă vreme, și iată a venit zapisul tînărului acela, purtat prin văzduh, văzîndu-l toți, și s-a dat Fericitului Vasile în mîini. Sfîntul, luînd zapisul, s-a bucurat și a dat mulțumire lui Dumnezeu; apoi înaintea tuturor a zis către tînăr: "Cunoști, frate, zapisul acesta?" Tînărul a răspuns: "Da, sfinte al lui Dumnezeu, este al meu, că l-am scris singur cu mîna mea". Marele Vasile l-a rupt îndată bucăți, înaintea tuturor și l-a ars; apoi, ducînd pe tînăr în biserică, l-a împărțit cu dumnezeieștile Taine și pe popor l-a ospătat din belșug. Pe tînăr, mult învățîndu-l și dîndu-i canonul cel cuviincios, l-a dat femeii lui, care cu negrăit glas slăvea și mulțumea lui Dumnezeu.

Același bărbat vrednic de credință, Eladie, povestea și aceasta despre Sfîntul Vasile: Într-una din zile, Cuviosul nostru părinte Vasile, fiind luminat de darul lui Dumnezeu, a zis către clerul său: "Veniți fiilor după mine, să vedem împreună slava lui Dumnezeu și să preamărim pe Stăpînul nostru". Și a ieșit afară din cetate, neștiind nimeni unde voiește să meargă. Un prezbiter, cu numele Anastasie, care viețuia într-un sat, avea de soție o femeie cu numele Teognia, cu care a trăit patruzeci de ani în feciorie; și se socotea Teognia de către mulți că este neroditoare, pentru că nimeni nu știa curăția fecioriei lor, cea păzită în taină. Anastasie avea duhul lui Dumnezeu, pentru sfînta sa viață, și era bărbat înainte-văzător; căci într-acea vreme, văzînd mai înainte cu duhul, că Vasile are să-l cerceteze, a zis către femeia sa,

Teognia: "Eu mă voi duce la câmp să lucrez pământul, iar tu doamnă, sora mea, să împodobești casa și la nouă ceasuri din zi să aprinzi lumânări și să ieși în întâmpinarea Sfântului Vasile, arhiepiscopul, pentru că vine să ne cerceteze pe noi păcătoșii". Ea, mirându-se de cuvintele bărbatului său, a îndeplinit porunca. Sfântul Vasile, fiind nu departe de casa lui Anastasie, l-a întâmpinat Teognia și i s-a închinat. Vasile a zis: "Cum te afli doamnă Teognia?". Ea, auzind că o cheamă pe nume, s-a înspăimântat și a răspuns: "Sînt sănătoasă, stăpîne sfinte".

Fericitul i-a zis: "Unde este domnul Anastasie, fratele tău?". Ea a răspuns: "Nu-mi este frate, ci bărbat, și s-a dus la câmp să lucreze pământul". Vasile a zis: "A venit și este în casă, nu te îndoii". Auzind aceste cuvinte, s-a umplut de mai multă spaimă că sfântul a știut mai înainte toată taina lor; și tremurînd, a căzut la picioarele sfântului și i-a zis: "Roagă-te pentru mine păcătoasa, sfinte al lui Dumnezeu, că mari și minunate lucruri văd în tine!". Sfântul s-a rugat pentru dînsa înaintea tuturor, și a intrat în casă.

Intrînd el în casa prezbiterului, l-a întâmpinat singur Anastasie și, sărutînd picioarele sfântului, a zis: "De unde mie aceasta, că a venit arhiereul Domnului meu la mine?". Arhiereul a răspuns: "Bine că te-am aflat, ucenice al lui Hristos, să mergem în biserică și să facem dumnezeiasca slujbă". Căci se obișnuise prezbiterul acela ca în toate zilele să postească, afară de sîmbăta și duminica, și nu gusta nimic decît numai pîine și apă. Cînd au ajuns în biserică, Sfântul Vasile a poruncit lui Anastasie să slujească Liturghia, dar el se lepăda zicînd: "Știi, stăpîne, Scriptura care zice: *Cel mai mic de către cel mai mare se binecuvîntează*". Vasile a zis către dînsul: "Pe lîngă toate lucrurile tale cele bune, să ai și ascultare". Cînd slujea Anastasie, în vremea înălțării înfricoșatelor Taine, a văzut Sfântul Vasile și ceilalți care erau vrednici pe Preasfîntul Duh pogorîndu-se în chip de foc și înconjurînd pe Anastasie.

După săvîrșirea dumnezeieștii slujbe, au intrat în casă, iar prezbiterul a pus la masă pe sfînt și clerul său. Cînd mîncau, sfîntul a întrebat pe preot: "De unde îți este averea și ce fel este viața ta?". Preotul răspunse: "Eu, arhiereule al lui Dumnezeu, sînt om păcătos și mă aflu supus la dajdia poporului; am două perechi de boi, cu una lucrez singur, iar cu alta sluga mea. Dintr-aceste averi, o parte este pentru odihnirea străinilor, iar alta pentru plata dajdiilor; apoi se ostenește cu mine și femeia mea, slujind străinilor și mie".

Vasile a zis către dînsul: "S-o numești sora ta, precum și este; apoi spune-mi și bunătățile tale". Anastasie răspunse: "Eu n-am făcut nimic bun pe pământ". Atunci Vasile a zis: "Să ne sculăm și să mergem împreună". Deci, sculîndu-se, s-au dus la un bordei și Vasile a zis: "Să-mi deschideți ușa aceasta". Anastasie a răspuns: "Nu, sfinte al lui Dumnezeu, să nu voiești a intra, că nu este nimic acolo, decît numai trebuințele de casă." Vasile a zis: "Eu pentru trebuințele acestea am și venit". Prezbiterul nevoind să deschidă ușa, sfîntul a deschis-o cu cuvîntul, și

intrînd, a găsit acolo un om foarte bolnav de lepră, căruia îi căzuseră mai multe mădulare trupești și nu știa de dînsul nimeni, decît numai prezbiterul și sora sa. Deci Vasile a zis către preot: "Pentru ce ai voit să tînuiești de mine această comoară a ta?". Preotul răspunse: "Stăpîne, omul acesta este mînios, pentru aceea m-am temut să ți-l arăt, să nu greșescă cu vreun cuvînt împotriva Sfinției Tale".

Vasile a zis atunci: "Cu bună voință alerg; dar să mă lași și pe mine să-i slujesc în această noapte, ca să fiu și eu părtaș la plata ta". Drept aceea, a rămas fericitul Vasile singur cu cel bolnav și, închinîndu-se, a petrecut în rugăciune toată noaptea, iar dimineața l-a scos cu totul sănătos. Preotul cu sora sa și toți cei ce erau acolo, văzînd o minune ca aceea, au mărit pe Dumnezeu. Apoi Sfîntul Vasile, după plăcuta vorbă cu preotul și după duhovnicescul ospăț, s-a întors la casa sa.

Auzind despre Sfîntul Vasile, Cuviosul Efrem Sirul, care viețuia în pustie, s-a rugat lui Dumnezeu să-i arate cum este Vasile. Fiind în vedenie, a văzut un stîlp de foc, al cărui capăt ajungea la cer și a auzit un glas de sus, zicîndu-i: "Efreme, Efreme, în ce chip vezi acest stîlp de foc, astfel este Vasile". Deci, îndată Cuviosul Efrem, luînd cu sine tîlmaciul, de vreme ce el nu știa elinește, a mers în Cezareea, la praznicul Arătării Domnului (Botezul). Privind în taină de departe, a văzut pe Sfîntul Vasile mergînd la biserică cu multă slavă, îmbrăcat în haine luminoase; ca de altfel și clerul care era împrejurul lui. Întorcîndu-se Efrem către tîlmaci, care mergea după dînsul, i-a zis: "Mi se pare că în deșert m-am ostenit, frate, pentru că acesta fiind într-o rînduială ca aceasta, nu este precum l-am văzut". Intrînd în biserică Efrem, a stat într-un colț, la loc ascuns, și gîndind, zicea în sine: "Noi, suferind greutatea și zăduful zilei, nimic n-am sporit, iar acesta fiind într-atîta slavă și cinste omenească, este stîlp de foc. Mă minunez!". Astfel gîndind despre Marele Vasile, acesta s-a înștiințat despre Efrem prin Duhul Sfînt, și a trimis la dînsul pe arhidiaconul său, zicînd: "Să mergi la ușa bisericii cea dinspre apus, și vei afla acolo un monah în colțul bisericii, cu barba scurtă și mic la stat, stînd cu altul, și îi vei zice lui: "Vino, și să intri în altar, căci te cheamă arhiepiscopul". Iar arhidiaconul, cu multă osteneală împingînd poporul, a ajuns unde stătea Cuviosul Efrem și i-a zis: "Binecuvintează, părinte, să intrăm în altar, căci te cheamă arhiepiscopul".

Efrem, prin tîlmaci înțelegînd cuvîntul arhidiaconului, a răspuns celui ce-l chema: "Ai greșit, frate, pentru că noi sîntem oameni străini și nu ne știe arhiepiscopul". Arhidiaconul s-a dus să spună aceasta lui Vasile. În acea vreme Sfîntul Vasile citea sfintele cărți la popor. Apoi a văzut Cuviosul Efrem o limbă de foc, grăind cu gura lui Vasile. După aceea, Vasile iarăși a zis arhidiaconului: "Mergi și spune acelui străin monah: Părinte Efreme, vino și intră în Sfîntul Altar, căci te cheamă arhiepiscopul".

Mergînd arhidiaconul, i-a spus precum i s-a poruncit; apoi s-a mirat de aceasta Cuviosul Efrem și a preamărit pe Dumnezeu. După aceea, făcînd metanie, a zis: "Cu adevărat mare este Vasile, cu adevărat stîlp de foc este Vasile, cu adevărat Duhul Sfînt grăiește prin gura lui". Deci, a rugat pe arhidiacon ca să vestească arhiepiscopului că după săvîrșirea sfintei slujbe are să i se închine la un loc și să-l sărute mai deoparte. Săvîrșindu-se dumnezeiasca slujbă, a intrat Sfîntul Vasile în camera de vase și, chemînd pe Cuviosul Efrem, i-a dat întru Domnul sărutare și i-a zis: "Bine ai venit, părinte, care ai înmulțit ucenicii lui Hristos în pustie, și ai izgonit pe diavoli dintr-însa, cu puterea lui Hristos. Pentru ce ai suferit atîta osteneală, părinte, venind ca să vezi un păcătos? Domnul să-ți dea plată pentru osteneala ta". Efrem, prin tălmaci, răspunzînd lui Vasile, a spus cuvintele cele ce erau gătite în inima lui, și s-a împărtășit cu fratele său cu preacuratele Taine din sfintele mîini ale lui Vasile.

După aceasta, ospătîndu-se, Cuviosul Efrem a zis către Sfîntul Vasile: "Preasfințite Părinte, un dar cer de la tine, pe care voiesc a mi-l da". Marele Vasile i-a zis: "Cere cele ce-ți sînt trebuincioase, pentru că mult îți sînt dator pentru osteneala ta; căci atîta cale ai suferit pentru mine". Cinstitul Efrem i-a zis: "Știu, părinte, că toate cîte vei cere de la Dumnezeu, îți dă; deci, voiesc ca să te rogi bunătății Lui ca să-mi dea știința să grăiesc elinește". Iar el a răspuns: "Este mai presus de puterea mea să-ți împlinesc cererea; dar de vreme ce cu multă nădăjde ceri, să mergem în biserică, cinstite părinte și povățuitorule al pustiei, și să ne rugăm către Domnul, Care este puternic să asculte rugăciunea ta. Pentru că scris este: Voia celor ce se tem de El va face și rugăciunea lor va auzi și îi va mîntui pe ei". Fiind atunci bună vreme, au făcut rugăciune în biserică, apoi marele Vasile a zis: "Pentru ce părinte Efrem nu primești sfințire de prezbiter, fiind vrednic?"

Efrem a răspuns prin tălmaci: "Fiindcă sînt păcătos, stăpîne". Vasile i-a zis: "O! de-aș avea eu păcatele tale!". Și i-a zis lui: "Să facem închinăciune". Apoi, fiind el la pămînt, Sfîntul Vasile și-a pus mîna sa pe capul Cuviosului Efrem și a zis cu mare glas rugăciunea de hirotonie diaconească. Apoi a zis către cuviosul: "Grăiește acum ca să ne ridicăm de la pămînt". Deci s-a limpezit limba lui Efrem și a zis în limba elinească: "Mîntuiește, miluește, apără și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu darul Tău". Și s-a împlinit Scriptura: *Atunci va sări șchiopul ca cerbul și limpede va fi limba gîngavilor*

. Deci au preamărit toți pe Dumnezeu, care a făcut limba lui Efrem să vorbească elinește. Apoi Cuviosul Efrem a petrecut trei zile cu Sfîntul Vasile, veselindu-se duhovnicește. După aceea Vasile a făcut pe Efrem preot, iar pe tălmaciul lui l-a făcut diacon și i-a liberat cu pace.

Odată, s-au apropiat de dînsul, nelegiuitul împărat Valens, fiind în cetatea Niceea, începătorii eresului arian, cerînd ca să gonească din soborniceasca Biserică, din cetatea aceea, pe poporul cel dreptcredincios, iar biserica s-o dea adunării lor celei ariene. Și a făcut astfel împăratul cel rău, însuși fiind eretic; căci a luat cu sila biserica de la cei dreptcredincioși și a dat-o arienilor, apoi s-a dus la Constantinopol. Drept aceea, fiind în mare mîhnire toată

mulțimea dreptcredincioșilor, a sosit acolo marele Vasile, părtinitorul și apărătorul cel de obște al Bisericilor; la el venind toată mulțimea celor dreptcredincioși, cu tînguire i-au spus nedreptatea ce li s-a făcut lor de împăratul. Sfântul, mîngîindu-i cu cuvintele sale, îndată s-a dus la împăratul în Constantinopol și, stînd înaintea lui, i-a zis: "Cinstea împăratului iubește judecata". Și înțelepciunea zice: "Dreptatea împăratului întru judecată". Deci pentru ce, împărate, ai făcut judecată nedreaptă, izgonind pe credincioși din Sfînta Biserică și dînd-o pe ea rău-credincioșilor?

Zis-a lui împăratul: "Iarăși spre musturarea mea ai venit Vasile? Nu ți se cuvine să fii astfel". Vasile răspuns: "Se cuvine mie a muri pentru dreptate". Acolo stătea de față mai marele bucătar de la curtea împăratului, cu numele Demostene. Acela vrînd să ajute arienilor, a vorbit ceva, ocărînd pe sfîntul. Sfîntul a zis: "Vedem și pe necărturarul Demostene", iar acela, nerușinîndu-se, iarăși a grăit ceva împotriva. Apoi sfîntul i-a zis: "Lucrul tău este ca pentru mîncări să te îngrijești, iar nu dogmele bisericești să le tulburi". Atunci a tăcut Demostene rușinat.

Împăratul, pe de o parte mîniindu-se și pe de alta rușinîndu-se, a zis lui Vasile: "Să mergi tu între ei, însă astfel să judeci, încît să nu te afli ajutînd pe poporul credinței tale". Sfîntul a răspuns: "De voi judeca cu nedreptate, să mă trimiți și pe mine în surghiun și pe cei de o credință cu mine să-i izgonești, iar biserica s-o dai arienilor". Apoi sfîntul, luînd de la împărat scrisoare, s-a întors în Niceea și chemînd pe arieni, le-a zis: "Iată, împăratul mi-a dat putere, ca să fac judecată între voi și între credincioși, pentru biserica pe care cu sila ați luat-o". Iar ei i-au răspuns: "Deci judecă după judecata împăratului".

Sfîntul a zis: "Să mergeți și voi arienii și voi credincioșii să închideți biserica și, încuind-o, s-o pecetluiți cu pecetile, voi cu ale voastre și aceștia cu ale lor; apoi să puneți pe amîndouă părțile străjeri tari. Mergînd mai întîi voi, arienii, să vă rugați trei zile și trei nopți și după aceea să vă apropiați de biserică. Dacă se vor deschide singure ușile bisericii cu rugăciunea voastră, apoi să fie biserica a voastră în veci; iar de nu, atunci ne vom ruga noi o noapte și vom merge spre biserică cîntînd și dacă se va deschide nouă, apoi s-o avem noi pe ea în veci. De nu se vor deschide nici nouă, apoi iarăși a voastră să fie biserica". Și a fost plăcut cuvîntul acesta înaintea arienilor. Însă credincioșii se mîhneau asupra sfîntului, zicînd că nu după dreptate, ci de frica împăratului a făcut judecata. Făcîndu-se înțelegere de amîndouă părțile, a fost străjuită cu tot dinadinsul sfînta Biserică, pecetluită și întărită.

Rugîndu-se arienii trei zile și trei nopți și apropiindu-se de biserică, nu s-a făcut nici un semn, și s-au rugat de dimineață pînă la al șaselea ceas (adică 12, după noi), stînd și strigînd: "Doamne, miluiește!", dar nu li s-au deschis ușile bisericii și s-au întors cu rușine. Atunci,

marele Vasile adunând pe toți credincioșii, cu femeile și cu copiii, au ieșit din cetate la biserica Sfântului Mucenic Diomid; acolo făcând priveghere de toată noaptea, au mers cu toții la soborniceasca biserică cea pecetluită, cântînd: "Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluiește-ne pe noi!". Apoi, stînd înaintea ușii bisericii, a zis către popor: "Ridicați mîinile voastre spre înălțimea cerului și strigați cu dinadinsul: Doamne, miluiește!". Astfel făcîndu-se, sfîntul a poruncit ca să fie tăcere și, apropiindu-se de ușă, a însemnat-o cu semnul Sfintei Cruci de trei ori și a zis: "Bine este cuvîntat Dumnezeul creștinilor, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor".

Glăsuind poporul: "Amin", îndată s-a făcut cutremur și au început a se sfărîma zăvoarele, au căzut întăririle, s-au dezlegat pecetea, și s-au deschis ușile ca de un vînt și furtună mare și s-au lovit de zid. Sfîntul Vasile a început a cînta: *Ridicați boieri porțile voastre, ridicați porțile veșnice și va intra Împăratul slavei.* Vasile, intrînd în biserică cu toată mulțimea credincioșilor și săvîrșind dumnezeiasca slujbă, a liberat pe popor cu veselie. Acea mulțime mare de arieni, văzînd minunea, s-au lepădat de credința lor cea rea și s-au adăugat la cei dreptcredincioși. Înștiințîndu-se împăratul de dreapta judecată a lui Vasile și de acea minune preamărită, s-a mirat foarte și defăima urîciunea relei credințe ariene. Însă orbindu-se de răutate, nu s-a întors la dreapta credință și după aceea a pierit ticălosul. Pentru că el, fiind biruit la război în părțile Traciei, a fugit și s-a ascuns într-o șură de paie, iar prigonitorii lui, înconjurînd clăia, cu foc au aprins-o și acolo împăratul arzînd, s-a dus în focul cel nestins. Deci a fost moartea împăratului în același an, după plecarea la Domnul a Sfântului părintelui nostru Vasile.

Odată Petru, episcopul Sevastiei, fratele sfîntului, a fost defăimat că trăiește cu femeia sa, pe care mai înainte de episcopie o lăsase, că nu se cade episcopului să fie cu femeie. Iar Vasile, auzind, a zis: "Bine că mi-ați spus aceasta, că iată voi merge eu cu voi și-l voi mustra". Apropiindu-se sfîntul de cetatea Sevastiei, Petru a știut cu duhul de venirea fericitului; pentru că era și Petru plin de Duhul lui Dumnezeu, și locuia cu femeia sa cum locuiește un frate cu sora sa, în curăție. Deci, a ieșit din cetate în întîmpinarea lui Vasile, ca la opt stadii și, văzînd pe fericitul mergînd cu mulți, a zîmbit și a spus: "Ca la un tîlhar ai venit la mine, stăpîne și frate". Apoi, dîndu-și sărutare unul altuia întru Domnul, au intrat în cetate și rugîndu-se la biserica Sfinților patruzeci de mucenici, au mers în episcopie. Apoi văzînd Vasile pe cumnata sa, i-a zis: "Bucură-te, buna mea, iar mai bine-zis mireasa Domnului, căci pentru tine m-am ostenit a veni aici".

Iar ea a zis către dînsul: "Bucură-te și tu, preacinstite părinte, căci multă vreme am dorit, ca să sărut picioarele tale cele cinstite". Apoi a zis Vasile lui Petru: "Rogu-mă ție, frate, ca în această noapte să te odihnești în biserică, cu doamna ta". Iar Petru a zis: "Pe toate cîte vei porunci, le voi face". Făcîndu-se noapte, iar Petru odihnindu-se în biserică cu doamna sa, era acolo și Sfîntul Vasile cu cinci bărbați drepti și le-a zis lor: "Ce vedeți deasupra fratelui meu și

deasupra cumnatei mele?" Iar ei au zis: "Vedem pe îngerii lui Dumnezeu, adumbrindu-i și ungînd cu aromate patul lor cel neprihănit". Vasile a zis: "Tăceți acum, nimănui să nu spuneți ce-ați văzut."

A doua zi, Vasile a poruncit ca să se adune poporul, și, înaintea tuturor, să se aducă un vas de fier, plin de cărbuni foarte aprinși, apoi a zis: "Cinstita mea soră, să-ți întinzi rochia ta". Ea întinzînd-o, sfîntul a zis către cei ce țineau cărbunii: "Puneți în rochia ei cărbunii cei aprinși". Și i-au pus; apoi a zis către dînsa: "Să ții acei cărbuni în haina ta, pînă cînd îți voi zice ție". Și a poruncit iarăși ca să mai aducă alți cărbuni aprinși. Apoi a zis către fratele său: "Întinde-ți, frate, felonul tău!". El l-a întins. După aceea a zis către slujitori: "Turnați cărbunii din vas în felon!" Ținînd ei multă vreme cărbunii cei aprinși în hainele lor și rămînînd nevătămați, s-a înspăimîntat poporul, văzînd aceasta, și zicea: "Domnul păzește pe cuvicioșii săi și îi va ferici pe pămînt". Cînd Petru și soția sa au aruncat cărbunii pe pămînt, nu era într-înșii miros de fum, pentru că nu li s-au ars hainele lor. Apoi Vasile a poruncit celor cinci bărbați drepecți să spună înaintea tuturor ceea ce au văzut. Și au spus poporului cum au văzut pe îngerii lui Dumnezeu în biserică, adumbrind pe Fericitul Petru și pe sora lui și ungînd cu aromate neprihănitul lor pat. Atunci toți au preamărit pe Dumnezeu, Care curățește pe plăcuții Săi de clevetirile omenești cele nedrepte.

În zilele Cuviosului nostru Vasile era în Cezareea o văduvă dintr-o familie nobilă și foarte bogată, care petrecea în desfătări și se tăvălea în necurățenia desfrînării de mulți ani. Dumnezeu, Care vrea pocăința tuturor, s-a atins de inima ei cu darul Său și s-a îndreptat femeia pe calea cea bună. Aflîndu-se singură, se gîndea la numeroasele sale păcate și a început a se tîngui, zicînd: "Vai mie păcătoasei, cum voi răspunde dreptului Judecător, pentru atîtea păcate ce am făcut? Casa trupului mi-am stricat-o și sufletul mi l-am întinat. Vai mie, cea mai păcătoasă decît toți, cui m-am asemănat cu păcatele, desfrîinatei sau vameșului? Căci nimeni n-a greșit ca mine, mai ales că după Botez am făcut atîtea răutăți; și de unde voi avea știre că mă va primi Dumnezeu, pocăindu-mă?".

Astfel, tînguindu-se, și-a adus aminte de toate faptele ce a făcut, din tinerețe pînă la bătrînețe și pe care le-a scris pe o bucată de hîrtie. Mai pe urmă a scris unul din păcatele cele mai grele și cu plumb a pecetluit hîrtia. Apoi, așteptînd vremea cînd Sfîntul Vasile mergea la biserică, a alergat la dînsul și aruncîndu-se înaintea picioarelor lui, cu hîrtia, zicea: "Miluiește-mă, sfinte al lui Dumnezeu, pe mine care am greșit mai mult decît toți!". Sfîntul a întreat-o ce voiește de la dînsul, iar ea, dîndu-i hîrtia cea pecetluită, i-a zis: "Iată, stăpîne, toate păcatele și fărădelegile mele le-am scris pe hîrtia aceasta și le-am pecetluit; iar tu, ca un plăcut al lui Dumnezeu să nu le citești, nici să dezlegi pecetea, ci numai cu rugăciunea ta să le curățești, căci cred că Cel ce mi-a dat gîndul acesta te va auzi cînd te vei ruga pentru mine".

Vasile, luînd hîrtia, a căutat spre cer și a zis: "Doamne, al tău este lucrul acesta, că dacă păcatele a toată lumea le-ai ridicat, cu atît mai vîrtos poți să curățești păcatele unui asemenea suflet; pentru că toate păcatele noastre sînt numărate la tine, iar milostivirea Ta este mare și neurmată". Acestea zicînd, sfîntul a intrat în biserică, ținînd hîrtia în mînă și aruncîndu-se înaintea jertfelnicului, a petrecut toată noaptea rugîndu-se pentru acea femeie. A doua zi, săvîrșind dumnezeiasca slujbă, a chemat pe femeie, i-a dat hîrtia pecetluită precum o primise, zicînd către dînsa: "Ai auzit femeie că nimeni nu poate să ierte păcatele decît numai Bunul Dumnezeu?". Iar ea a zis: "Am auzit, cinstite părinte, și pentru aceasta te-am îndemnat la rugăciune, spre îndurările Lui".

Acestea zicîndu-le femeia, și-a dezlegat hîrtia și a aflat șterse toate păcatele sale, afară de unul, care era cel mai greu păcat, scris pe urmă. Văzînd aceasta femeia, s-a spăimîntat și bătîndu-și pieptul, a căzut la picioarele sfîntului, strigînd: "Miluiește-mă, robule al lui Dumnezeu, precum pentru toate fărădelegile mele ai voit și ai rugat pe Dumnezeu, așa și pentru aceasta te roagă ca să fiu cu totul curățită!". Iar arhiereul, curgîndu-i lacrimi și făcîndu-i-se milă de dînsa, i-a zis: "Scoală-te femeie, că și eu sînt om păcătos și-mi trebuie și mie milostivire și iertare! Acela Care a curățit păcatele tale este puternic să curățească și acest păcat neșters, dacă te vei feri de acum înainte de păcat și de vei începe a umbla pe calea Domnului. Apoi nu numai iertată vei fi, ci și slavei celei cerești te vei învrednici. Însă te sfătuiesc să mergi în pustie și vei afla un bărbat sfînt, anume Efrem; aceluia să-i dai această hîrtie și să-l rogi, ca să milostivească pentru tine pe lubitorul de oameni, Dumnezeu".

Femeia, după cuvîntul sfîntului, s-a dus în pustie, și, după o cale îndelungată, a aflat chilia Fericitului Efrem și bătînd la dînsul, a zis: "Cuvioase părinte, miluiește-mă pe mine, păcătoasa!". Iar Efrem, știind cu duhul pricina venirii ei, i-a zis: "Du-te de la mine, femeie, căci și eu sînt un păcătos, trebuindu-mi și mie de la alții ajutor!". Atunci ea, aruncîndu-i hîrtia, i-a zis: "Arhiepiscopul Vasile m-a trimis la tine, ca, rugîndu-te lui Dumnezeu, să-mi curățească păcatul meu, cel scris în hîrtia aceasta, pentru că pe celelalte păcate el le-a curățit; iar tu pentru un păcat să nu te lenevești a te ruga, pentru că la tine sînt trimisă".

Cuviosul Efrem i-a zis: "Nu, fiindcă cel ce a putut milostivi pe Dumnezeu pentru păcatele tale cele multe, cu atît mai vîrtos Îl poate ruga pentru un singur păcat. Deci du-te și nu sta, ca să-l afli între cei vii, mai înainte pînă a nu se duce la Domnul". Ea, închinîndu-se cuviosului, s-a întors în oraș. Apoi, intrînd în cetate, a sosit la îngroparea Sfîntului Vasile, pentru că acum murise și se ducea sfîntul lui trup la mormînt. Dar femeia întîmpinîndu-l, a început a striga cu multă tînguire, aruncîndu-se la pămînt și zicînd către dînsul, ca și cînd ar fi fost viu: "Vai mie, sfinte al lui Dumnezeu, vai mie ticăloasei, pentru aceasta m-ai trimis în pustie, ca fără a mea supărare să ieși din corp! Iată m-am întors în zadar, suferind atîta osteneală în pustie. Dumnezeu să vadă și să judece între mine și între tine, căci ai putut singur să-mi dai ajutor și la altul m-ai trimis".

Zicînd acestea, a aruncat hîrtia deasupra patului sfîntului, spunînd la tot poporul despre osteneala sa. Unul din clerici, vrînd să vadă ce este scris pe hîrtie, a luat-o și, dezlegînd-o, n-a aflat într-însa nimic, căci toată hîrtia era curată și a zis femeii: "Nimic nu este scris aici, dar pentru ce te ostenești, neștiind iubirea de oameni cea negrăită a lui Dumnezeu, care s-a făcut către tine?". Văzînd poporul această minune, a preamărit pe Dumnezeu, Care a dat o asemenea putere robilor săi, și după mutarea lor din viață.

Un evreu, anume Iosif, locuia în Cezareea și era doctor atît de iscusit, încît cunoștea pe omul care era să moară cu patru sau cinci zile mai înainte. Purtătorul de Dumnezeu, Părintele nostru Vasile, mai înainte văzînd cu duhul întoarcerea lui către Hristos, care avea să fie, îl iubea foarte mult și adeseori îl chema la dînsul și îl povățuia să se lase de legea lui și să primească Sfîntul Botez; iar Iosif se ferea, zicînd: "În credința în care m-am născut, în aceea voiesc să mor". Sfîntul i-a zis: "Să mă crezi pe mine, că nici eu, nici tu nu vei muri, pînă ce nu te vei naște din apă și din Duh; căci fără de acest dar nu-ți este cu putință să intri în împărăția lui Dumnezeu. Oare părinții tăi nu s-au botezat în nor și în mare? Ei au băut din piatra care era preînchipuire a lui Hristos, piatra duhovnicească, Care S-a născut din Fecioara pentru mîntuirea noastră și pe care părinții tăi L-au răstignit; dar fiind îngropat, a înviat a treia zi, apoi înălțîndu-Se la ceruri, a șezut de-a dreapta Tatălui și de acolo va veni să judece viii și morții".

Sfîntul îi spunea multe și folositoare cuvinte, dar evreul rămînea în necredința sa. Cînd a sosit vremea ducerii sfîntului la Dumnezeu, s-a îmbolnăvit și a chemat pe evreu, trebuindu-i ajutor doctoricesc de la dînsul, și i-a zis: "Ce ți se pare de mine, Iosife?" El, pipăind vinele sfîntului, a zis către paznici: "Să gătiți toate cele de îngropare, că va muri îndată." Iar Vasile i-a zis: "Nu știi ce grăiești". Evreul răspunse: "Să mă crezi stăpîne, că astăzi pînă a nu apune soarele, vei muri". Vasile i-a zis: "De voi rămîne pînă dimineață la ceasul al șaselea, atunci ce vei zice?" Iosif răspunse: "Să mor eu". Sfîntul i-a zis: "Cu adevărat să mori păcatului și să viezi Domnului". Evreul a zis: "Știu ce grăiești, stăpîne; iată mă jur ție că de vei fi viu pînă mîine, apoi voi face voia ta".

Deci, Sfîntul Vasile s-a rugat lui Dumnezeu ca să-i prelungească viața pînă a doua zi pentru mîntuirea evreului; și a dobîndit cererea. A doua zi a trimis să-l cheme și Iosif nu credea pe sluga care-l chema, că, adică Vasile să fie viu; însă s-a dus, vrînd să-l vadă mort. Dar, văzîndu-l că este viu, a căzut la picioarele lui cu inimă curată și a spus: "Mare este Dumnezeul creștinilor și nu este alt Dumnezeu afară de El; deci mă lepăd de evreimea cea urîită de Dumnezeu și mă apropiu de adevărata credință creștinească; poruncește, sfinte părinte, să-mi dea Sfîntul Botez, mie și la toată casa mea".

Sfântul Vasile i-a răspuns: "Te voi boteza eu singur cu mâinile mele". Apropiindu-se, evreul a pipăit mîna cea dreaptă a sfântului și i-a zis: "Neputincioase sînt puterile tale, stăpîne, și firea a slăbit desăvîrșit; drept aceea nu vei putea singur să mă botezi". Vasile răspunse: "Avem pe Ziditorul Care ne întărește". Sculîndu-se, a intrat în biserică și a botezat înaintea tuturor pe evreu și toată casa lui, numindu-l Ioan, și l-a împărtășit cu dumnezeieștile Taine, slujind singur în acea zi și învățînd multe pe cel botezat, despre veșnica viață. Dînd cuvînt de învățătură cuvîntătoarelor sale oi, a viețuit pînă la ceasul al nouălea; apoi, dînd tuturor cea mai de pe urmă sărutare și iertare, a înălțat mulțumire lui Dumnezeu pentru toate negrăitele Lui daruri; și, fiind încă rugăciunea în gura lui, și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu. Deci, s-a dus arhierul și marele cuvîntător în viața de veci, în ziua dintîi a lunii ianuarie, în al cinsprezecilea și cel mai de pe urmă an al împărăției lui Valens și în al patrulea an al împărăției lui Grațian (375-379), care a împărățit după Valentinian, tatăl său.

Marele Sfînt Vasile a păstorit Biserica lui Dumnezeu 8 ani, 6 luni și 16 zile; deci a viețuit toți anii de la nașterea sa patruzeci și cinci (333-378). Evreul cel nou botezat, văzînd pe sfîntul răposat, a căzut în fața lui și a zis cu lacrimi: "Cu adevărat, robule al lui Dumnezeu, Vasile, nici acum n-ai fi murit, dacă n-ai fi voit singur".

Adunîndu-se mulți arhierii, au cîntat psalmii cei deasupra gropii și au îngropat cinstitele moaște ale marelui plăcut al lui Dumnezeu, Vasile, în biserica Sfîntului Mucenic Eupsihie. Înștiințîndu-se de aceasta Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu, fiind pe atunci episcop al cetății Sasima, a scris cuvîntul de îngropare, și venind după cîteva zile, l-a citit deasupra mormîntului cu multe lacrimi, lăudînd pe Unul Dumnezeu în Treime, Căruia I se cuvine slavă în veci. Amin.